

CLOENDA DEL III CONGRÉS DE L'INSTITUCIÓ CATALANA D'ESTUDIS AGRARIS

Girona, 7 de maig de 1994

Vull agrair a la Institució Catalana d'Estudis Agraris la invitació per assistir a aquesta cloenda, però, sobretot, els vull agrair que hagin volgut dedicar aquest tercer congrés a la temàtica de l'agricultura i el medi ambient. Sovint, quan parlem de medi ambient, pensem en la indústria, en els residus urbans, en el trànsit... però també hi ha uns íntims punts de connexió entre l'agricultura i el medi ambient.

No faré ara jo un repàs exhaustiu del tema que ha justificat dos dies de reunions. En canvi, si em permeten, faré una incursió al passat. Tots saben perfectament que la introducció de l'agricultura fou un canvi transcendental en la història de la humanitat.

Vist en perspectiva, podríem gosar afirmar que, en aquell moment, s'introdueix el concepte de gestió dels recursos en comptes d'aprofitament dels recursos. Es passa de dependre de la sort i de l'habilitat per sobreviure a dependre una mica més del propi esforç i de la pròpia activitat. Fou una expressió de la intel·ligència humana.

Però, això suposà també el descobriment de la capacitat de previsió dels efectes que poden tenir les nostres accions sobre la natura. L'agricultura altera, d'alguna manera, els cicles

naturals espontanis per passar a obtenir una producció en certa mesura programada.

L'agricultura també és l'origen del concepte de propietat de la terra, de l'organització social estable i del sistema de concentració demogràfica en ciutats i d'expansió de la humanitat per colonitzar el planeta que encara és vigent en l'actualitat.

Tota la resta de la història de la humanitat és l'extensió i la intensificació d'aquests elements. La indústria, la tecnologia, els serveis... no són altra cosa que l'aplicació de criteris de gestió dels recursos i d'alteració de la natura per satisfer les nostres necessitats, reals o imaginades. L'acceleració d'aquest procés de transformació durant els últims decennis ha generat, però, unes conseqüències imprevistes i ha derivat en una situació insostenible: el model de desenvolupament que hem conegut fins ara no dóna més de si; fins i tot, insistir-hi és contraproductiu.

Una de les conseqüències més temudes de la insostenibilitat és l'escalfament global del planeta, que podria ser causa d'un canvi climàtic. A la segona meitat del segle XX, ja s'ha verificat un increment mitjà d'1°C de temperatura, però en el futur podria situar-se en un augment de 0.3-0.5°C cada 10 anys. Entre els efectes subsegüents, podria donar-se un increment del nivell del mar, així com una disminució de la pluviositat i de la humitat ambiental.

Cal anar, doncs, cap a la sostenibilitat, que és, en definitiva, la compatibilitat entre l'acció de l'home i la preservació de la natura. Viure del rèdit en comptes del capital. Per fer-ho, calen canvis d'actituds sobretot, però també actuacions concretes.

L'agricultura mateix es veu afectada negativament per la insostenibilitat. És evident que hi ha una clara pressió sobre el sòl, que cada vegada es veu més sol·licitat per a usos no agrícoles diferents, la qual cosa ha provocat la transformació de sòl agrícola en urbanitzable o industrial. Però el mateix sòl agrícola, que ha de produir molt més, pateix les conseqüències agressives d'aquesta tecnologia intensiva.

Hi ha una regressió general de la diversitat biològica, la qual cosa també perjudica les potencialitats futures dels conreus perquè pot fer perdre noves varietats genètiques que podrien cobrir necessitats avui inimaginables.

La mateixa riquesa vegetal, inclosos els cultius, han de suportar els efectes nocius de la pluja àcida o de la formació d'ozó -un contaminant secundari- en la superfície com a conseqüència de la contaminació industrial.

Hi ha, doncs, un impacte negatiu clar d'aquest model sobre l'agricultura, però l'agricultura també és responsable d'alguns aspectes de la insostenibilitat.

L'expansió -en altres latituds, a costa de les selves tropicals-

dels terrenys agrícoles va lligada a la destrucció del patrimoni natural que encara conservem.

Les tecnologies intensives -que comporten l'ús d'adobs químics o de plaguicides- són causa de contaminació de l'aire, de l'aigua i del sòl. I l'activitat agrícola intensiva pot ser també el punt de partida de fenòmens d'erosió i desertificació, per exemple quan s'abandonen certs tipus de conreus.

Finalment, no podem ignorar els problemes ocasionats pels purins, pels plàstics, pels cadàver animals o els excedents agrícoles... que són objecte d'una intensa preocupació en l'àmbit de la gestió de residus.

Com poden comprendre, el meu missatge no vol ser catastrofista sinó tot el contrari. Hem de ser conscients que hi ha uns problemes clars, però també que tenim la possibilitat de resoldre'ls. I el primer pas és identificar-los i assumir-los.

Hi han solucions per als problemes ambientals que genera l'agricultura. I n'exposaré només algunes, perquè estic convençut que en aquest Congrés les han tractades amb profusió.

En primer lloc, hem de reivindicar l'agricultura mediterrània. Al llarg dels segles, el nostre país ha conformat uns conreus que s'han acoblat al territori, al medi ambient i a la nostra dieta. Aquesta és la millor agricultura sostenible per a Catalunya.

I és amb la que tindrem menys competència si sabem vendre-la i fer-la competitiva.

Hem de ser capaços de revaloritzar aquests cultius, en comptes de substituir-los per d'altres d'espuris que puguin semblar més rendibles econòmicament. A la llarga, el medi ambient se'n ressentirà i haurem malmès el futur per uns guanys momentanis. Això lliga perfectament amb la idea de desenvolupament sostenible: ser capaços de garantir la qualitat de vida present sense posar en perill la qualitat de vida de les generacions futures.

En segon lloc, hem de saber organitzar-nos pel medi ambient. Alguns problemes ambientals greus estan associats a un dèficit de gestió. Per exemple, els enormes contratemps que ens ocasionen els purins es poden resoldre en bona part a través d'un nou sistema de gestió que permeti acomodar els purins produïts amb les necessitats d'adob dels camps. La solució passa per actuacions associatives voluntàries.

En tercer lloc, hem d'aprendre a compatibilitzar la protecció del patrimoni natural amb el desenvolupament rural. De fet, els espais naturals que conservem encara existeixen perquè les activitats agropecuàries tradicionals hi eren compatibles. Aquesta bona interrelació s'ha de potenciar. I aquesta és la gran força del PEIN: voler preservar el 20% del territori de Catalunya sense tancar-lo dins un filat, sinó justament fent-lo desenvolupar amb aquelles activitats que hi són compatibles i que converteixen la gent del lloc en els actors protagonistes

d'aquesta conservació.

En un altre ordre de coses, l'agricultura pot donar solucions a alguns problemes ambientals, com és la substitució dels combustibles no renovables per d'altres d'origen agrícola, com la fusta, els biocombustibles o el biogàs.

Les possibilitats són moltes i els interessos implicats, amplíssims. Per això és necessària la conscienciació de la gent, és necessària la conscienciació de la mateixa Administració i de la societat en general. El medi ambient és un aliat de l'agricultura davant altres sectors més artificialitzats. I és fonamental la bona predisposició a col·laborar. Estic convençut que actes com aquest ho fomenten i, per això, com he dit al començament estic molt agraït i molt honorat de participar en aquesta cloenda.